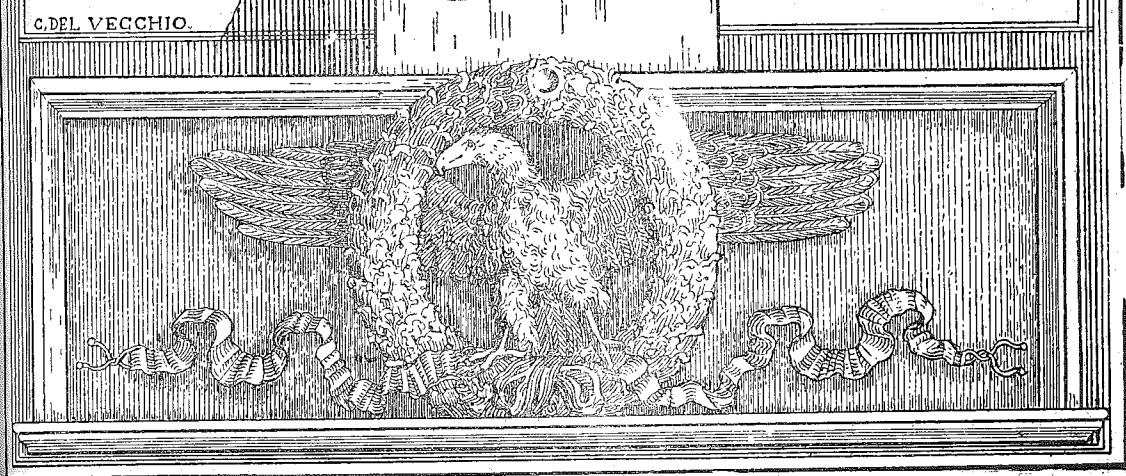

3]

ALMA ROMA

QVIDQVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quod sequitur:

JOSEPHI FORNARI Communia vitae. Phrases et formulae ad latina col-
loquia instituenda:

Fasc. I: *De salutatoriis formulis, De valetudine percontatio,*
Morbi, Medicamenta. – Lib. 2,60.

Fasc. II: *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI Fridianus et **Francisculi prandium,** Milesiae
fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulæ
lib. 2; ambae lib. 3.

HERMINII IACOBELLI In campo latinitatis novi flores. – Si tegu-
mento solut. lib. 4; si xyлина structura aureoque titulo decorat., lib. 5.

I. B. FRANCESIA Euplius, Ad Romam, Actiones dramaticae. – Sin-
gulæ lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus*
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integral ALMAE ROMAE Collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellarum 200 pro Italia; pretium duplicatum, libell. scilicet 400, pro exteris gentibus, suae pecuniae valorem maiorem habentibus, quam ut Italicae pecuniae valor nunc est.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite*, requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium annuae subnotationis est pro Italia libell. 12; pro Anglia shell. 12,50; pro Batavia flor. 7,50; pro Hispania peset. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro Gallia, Helvetia, Belgica ceterisque universi orbis nationibus franc. 15 *ante solendum rectoque trahite mittendum* ad IOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

DE STUDIO LITTERARUM LATINARUM

IN SCHOLIS ORDINIS SECUNDI

Non solum saepe in hoc vere latinitatis praeconio, sed, nostris diebus, ex quo maxime supremus studiorum in Italia nunc Moderator, studiorum ordinem optime invertens fere in omnes secundi ordinis scholas latinam linguam invexit, audivimus tandem aliquid in eos prolatum, qui adolescentes a disciplinis latini sermonis avertire penitus nitebantur, et iis potius addicere, quae « scientias », prout vulgo appellant, redolerent.

Dicentibus autem et sic scribentibus non modo nemo infamiae notam inussit, quod superioribus annis proculdubio futurum fuisset: sed plures immo extitere, qui eos et probe cogitasse et opportune dixisse confessi sint.

«Sero sapiunt Phryges!» fortasse quis exclamavit; nobis tamen advertere liceat, quocumque fuerit, semper optimum esse tempus, quo tandem aliquando aberrantes resipiscant. Atque utinam ea contentione utantur in redditu, qua, a recto excedentes, sunt olim usi! Utinam nunc illud aedificium restituatur, quod iam inde funditus fuerat vastatum!

Institutio illa, per quam elementa latinae linguae tradebantur, saecularibus experimentis probata, tribus, aut quattuor ad summum annis tirones dabat quaeque interpretandi et quaeque exponendi compotes; qui tot sunt hodie grammaticales libri p[re]e manibus, perpetuis octo annis et ultra non praestant idem. Quanam de causa? Numquid non idem nunc caelum, solum, cerebrum, sanguis, ingenium, animus, indoles? Numquid arcano morbo degeneres facti sumus?

Nisi prius ista ostendantur atque probentur, affirmare licebit vitium in modo impertiendae doctrinae esse prorsus requirendum; non esse in adolescentibus morbum, sed in ratione disciplinae.

Neque tamen is ero, qui omnia horream, et fugiam, et detester, quae recens saeculum studiis praesertim grammaticibus addidit; id tantum velim, ut, exiguo spatio grammaticis coactis regulis, quibus satis superque est duplex annus, memoriae, quae tanta in pueris et adolescentibus est, maxima scriptorum veterum copia mandetur; tantum enim scimus, quantum memoriae mandamus. Prae ceteris ea reiecta velim quae dicuntur «exercitationes», quibus proponitur pueris vel aegra quaedam et, praeciso undique sororum comitatu suarum, solitaria propositio, in-

Acta huius primi concilii oecumenici in Occidente perierunt; at ex auctoribus aequalibus necnon ex monumentis historicis illius temporis colligere possumus, quid in eo actum sit.¹

Die decima octava mensis Martii Summus Pontifex Callistus II concilium aperuit eique praesedit. Pacta in conventu Wormatiensi inter Imperium et Ecclesiam Romanam concordata lecta et confirmata sunt, ab imperatore per suos legatos coram Patribus rata habita et executioni mandata.

Actum est praeterea de ferendis suppeditiis ecclesiis Orientis et Hispaniarum aduersus Mauros. Dein conditi sunt plures canones ad disciplinam ecclesiasticam spectantes; sic damnata fuit simonia² et incontinentia clericorum; principes et alii laici a dispensatione bonorum ecclesiastorum arcentur; prohibentur matrimonia consanguineorum; auferentes oblationes factas, falsam monetam cudentes,³ et qui molestant visitantes loca sacra, excommunicantur.

Nulla autem haeresis in hoc concilio damnata est; fuit autem peracta canonizatio s. Conradi, episcopi Constantiensis,⁵ insuper quaedam alia negotia ecclesiastica pertractata. Concilium quasi tribus hebdomadis perduravit et die sexta Aprilis clausum est.⁶

¹ HEFELE, o. c. 379-384.

² Canon. 1. HEFELE, o. c., 379.

³ Canon. 7. Multi putant, hoc canone prima vice matrimonium clericorum in ordinibus maioribus constitutorum invalidum et nullum declaratum esse. HEFELE, o. c., 380.

⁴ Cason. 16. Quicunque monetam falsam scienter fecerit, aut studiose spenderet, tamquam maledictus et pauperum virorum oppressor et civitatis turbator a fidelium consortio separetur, LABBE, o. c., p. 898; HEFELE, o. c., p. 381.

⁵ S. Conradus episcop. Constantiensis † 26 Nov. 975. Kirchenlexikon, VII², 912-44; HEFELE o. c., p. 382.

⁶ De investituris vide E. LESNE, *Investitures (Querelles des)*, in *Dictionnaire Apologétique de la Foi Catholique*. T. II. 1090-1103; A. WERMINGHOFF, *Verfassungsgeschichte der deutschen Kirche im Mittelalter* in Meister, *Grundriss des Geschichtswissenschaft*, II, 6.

**

Concilio lateranensi primo incipit serie conciliorum oecumenicorum, quae in Occidente celebrata sunt. Decursu saeculorum ab illo concilio usque ad nostram aetatem undecim alia convenere. In illis conciliis haereses, quae fidem catholicam corrumpebant, damnatae sunt; errores, qui fundamenta societatis ecclesiasticae et civilis convellebant, repressi; disciplina ecclesiastica instaurata; vita nova excitata; membra Ecclesiae militantis ad fontem vitae reducta. Concilia oecumenica erant semper argumentum manifestum, Spiritum Sanctum Ecclesiam catholicam agitare, vivificare, regere.

Ultimum concilium oecumenicum fuit prouti constat, illud Vaticanum incepturn a. MDCCCLXIX, sed iniuria temporum ad finem nondum perductum. Faxit Deus, u desideria Pii XI Summi Pontificis, felicitate regnantis, in sua Encyclica « Ubi arcana Dei consilio » expressa de concilio oecumenico Vaticano instaurando, quantocum impleantur!

P. BACIĆ, O. P.

ARCHAEOLÓGICAE NOTAE

De nonnullis Apostolorum Petri et Pauli representationibus in Christianorum coemeteriis

Annua Apostolorum Petri et Pauli memoriae sollemnis celebratio, quae iam adventat, occasionem nobis praebet ut de nonnullis praefatorum Apostolorum representationibus mentionem faciamus in Christianorum coemeteriis inventis.

Atque primum singulare illud revocabendum obiicitur, Romae, apud Cyriacae seu S. Laurentii, hypogaeum, pictum adumbratam fuisse Petri culpam, sive Petrum Christum denegantem; singulari-

diximus, na
praesentatio
reperitur, se
ficta est.

Eccur def
in quem AP
infractus ce
figurae sens

Varia qu
studiosi inter
dam virginis
tumavit virg
neri, ne nim
sese eamder
dide fatemur
posse quome
in sepulcro e
defunctae vi
autem difficili

Clarissimi
Marci sese
ctionem pra
tatis in fide
eamdem cog
tabula conti
artificem pin
ab ea, quam
mitatem in
nem Aposto
praebet pictu
firmitate sua
mosum Chris
tatoris mort

Melius W
mur; ei eni
praesentatio
tum, quae u
picturis cer
inquam, infi
functorum a
cui quidem i
tentiae par
gantur. Com
liturgiis • 1
tio, quam sa
catoribus pra

incipit series
quae in Occi-
saeculorum
ram aetatem
illis conciliis
cam corrum-
res, qui fun-
cae et civilis
olina ecclesia-
citata; mem-
fontem vitae
a erant sem-
m, Spiritum
cam agitare,

menicum fuit,
um inceptum
nporum ad fi-
xit Deus, ut
tificis, feliciter
« Ubi arcano
concilio oecu-
lo, quantocius

BACI, O. P.

E NOTAE

tri et Pauli
rum coemeteriis.

ri et Pauli me-
quae iam ad-
braebet ut de
ostolorum re-
m faciamus in
inventis.

re illud revo-
e, apud Cyria-
geum, picturis
Ipam, sive Pe-
m; singulare

diximus, nam si saepius huiusmodi re-
praesentatio in sarcophagorum anaglyptis
reperitur, semel tantum hīc coloribus ef-
ficta est.

Eccur delectus et figuris redditus actus
in quem Apostolorum Principis animus
infactus cecidit? Scilicet quisnam huius
figuræ sensus?

Varia quidem ratione eam antiquitatis
studiosi interpretati sunt. Agitur de cuius-
dam virginis sepulcro, et Garruccius au-
tumavit virgines Deo sacratas inde mo-
neri, ne nimis sibi confiderent, ni vellent
sese eamdem Petri sortem perpeti. Can-
dide fatemur non satis nobis persuaderi
posse quomodo huius generis monitum
in sepulcro effingeretur, quem sero nimis
defunctæ virgini occurreret; viventibus
autem difficile intellectu foret.

Clarissimus De Rossi evangelio Sancti
Marci sese refert, ubi negationis praedi-
ctionem praedictio futurae Apostoli firmi-
tatis in fide statim sequitur; putat scilicet
eamdem cogitationum cohaerentiam in ea
tabula contineri. Consequens inde esset
artificem pinxisse rem prorsus contrariam
ab ea, quam reapse produxit, nempe fir-
mitatem in professione fidei per negatio-
nen Apostoli: namque id unum nobis
praeberet pictura, Petrum Apostolum in in-
firmitate sua, non quidem tamquam ani-
mosum Christi praeconem, qualis post Ser-
vatoris mortem ipse fuit.

Melius Wilpertus, cui facile adsentur;
ei enim affulsit interpretatio a re-
praesentatione peccati primorum paren-
tum, quae undevicies in catacumbarum
picturis cernitur, non dissimilis: carnis,
inquam, infirmitatem Deo offerri, ut de-
functorum animarum ipse misereretur;
cui quidem interpretationi liturgicae sen-
tentiae pariter atque epitaphia suffra-
gantur. Communis est enim in antiquis
« liturgiis » humanae infirmitatis cogita-
tio, quam sacerdos Deo suggerit, ut pec-
catoribus praesertim, si defuncti fuerint,

parcere dignetur. Sic in Nestorianorum
liturgia habetur: « Sed sive verbo, sive
opera peccaverint, utpote homines carne
induti, remittito aboletoque errores ipso-
rum ». ¹ Quod quidem, plus minus, in ce-
teris repetitur liturgiis, praesertim in Orientalibus; ² immo, in secunda pseudo-
cyprianica prece, Davidis peccatum orans
commemorat, ut, sicut illi, sibi Deus indul-
geat: « Exaudi me orantem... Sicut Ni-
nivitae induerunt cinerem et cilicium, et
poenitentiam egerunt ante Dominum,...
exomologes in facienti ante conspectum
tuum pro universis peccatis meis, qui es
amator poenitentiae, miserere mei. Sed
et David dicit: Domine, propter nomen
tuum dele peccatum meum; et ego depre-
cans maiestatem tuam: Deleas universa
delicta mea... ». ³ Iamvero in uno hoc
Petri Apostoli Christum denegantis re-
praesentationis depicto exemplari, duo
simul apparent, et praedictio negationis,
quam Christus tribus dexteræ primis di-
gitis Petro quasi loquenti indicat, et praedi-
ctionis effectio, per gallum significata,
qui super trunca columnæ inter Dominum
et Petrum appetit. Apostolus autem ma-
num elevat, quasi dicat: « Etiamsi opor-
tuerit me tecum mori, non te negabo ». ⁴

* *

Haud raro animarum imago inter agnos
vel aves in coemeterialibus Christiano-
rum picturis appetit; nonnunquam inter
sanctos; cui representationi formulae epi-
graphicæ omnibus notae respondent: « Vi-
vas cum sanctis - inter sanctos - inter

¹ RENAUDOT, *Liturg. orient.*, II, pag. 553.

² RENAUDOT, op. cit., pp. 37, 292, 304, 327, 363, 376,
395, 405, 430, 444, 516 sq., 534. — BRIGHTMAN, *Liturgies
Eastern and Western*, pag. 57, 69. — HYVERNAT,
Fragmente (ap. *Römische Quartalschr.*, 1887, p. 340). —
MURATORI, *Liturg. rom. vet.*, P. L. LXXII, col. 567.

³ *Sancti Cypriani oratio pro martyribus*, P. L.
IV, 907.

⁴ MATTH. XXVI, 35.

terpretanda notis iubentibus, per singulas grammaticalis libri paginas pererrans. Utquid haec temporis iactura? Aedepol! Ut ad unguem, et rotam et limam, seu Tullianam, seu Livianam, seu cuiusvis, quisque ille fuerit, concinnetur; quasi latinum eloquium ita miserum, angustum, exile, egenum, exiguum sit, ut data propositio, data periodus recte confici illo tantum modo potuerit; quasi Cicero, quasi Livius ceterique summi scriptores in omnibus et singulis optime semper, non interdum bene tantum scripserint, ita ut quae non scripserint, ea damnanda, aut errata penitus ducenda videantur.

**

Quod uti fiat, et facile fiat, plane vide propius, atque dico ut sentio.

Optimum duco - idque itero atque perpetuum iterabo - si vel ab exordi pueri in schola latinis ita assuescant verbis, ut in latina schola ocius serius nullum tandem aliud siteloquium praeter latinum. Balbutient primo, non nego; insta, bre loquentur.

Praeterea et optimum duco si magister, lecta pagina libri, puta Caesaris, per summa capita explicaverit periodos historiam, dicendi modos. Post haec de vocabulis rationem ponat, idque proponat adolescentibus, quasi ad certamen, scilicet unde verbum, vel nomen processerint, cum ex patro sermone respondeant, quomodo adverbium in adiectivum transire possit quo pacto adiectivum in adverbium; quo modo periodus et propositiones illae immutentur si directae in indirectas, si indirectae in rectas; quaenam ratione alii possit vocibus propositio illa confici, quae idem significet, etsi idem non sonet.

Haec itaque mihi in primis videntur maxime opportuna, ut pueris vere adfructus e studiis, ut sit magistris e diutinis laboribus iucunditas, ut parentibus denique, patriae, adolescentibus omnia e schola mira felicitate benevertant.

P. D. V.

At est insuper in hisce modis et conditionibus malum, immo nefas, et fere dicam germinantium mentium infanticium. Dominium enim linguae mentibus hac ratione non damus, sed crucifigimus animas linguae. Contra, qui recte vult et ornate dicere, non inservire linguae debet; sed lingua debet dicturo inservire. Puer itaque, adolescentis dominus linguae sit, eamdemque cogat ad ea delineanda et exprimenda quae cogitat; non ipse cogatur ad ea tantum proferre, quae tulit exiguis ambitus, angusta crux, cui fuerit affixus. Itaque, amotis vinculis, libera puer, libera adolescenti pateat via, qua verbis, nominibus, adverbis propositionem sibi conficiat indoli suae respondentem, respondentem scriptoribus, quos prae manibus habuerit.

Nulla vero interpretandi potestas cuique, nisi libera cuique sermonis dominatio; hanc autem adipiscimur non servilibus usi moribus, sed ingenuis, sed civilibus. Non lingua teneat nos angustias suis, quasi limite quodam circum designatis, sed teneamus nos in potestate nostra sermonem, qui mentem nostram sequatur sua iubentem exprimere, et cui tantummodo in iis conformabimus, quae de latino interpretabimur.

1 Cfr. fasc. sup.

ficum et assertores investiturae laicalis fuere Henricus IV (MLII-MCVI) et eius filius Henricus V, imperator (MCVI-MCXXV). Immanis erat illa pugna! Non deerant bella, persecutiones, calumniae, exilia, schismata;¹ haec omnia Ecclesia ex parte potestatis civilis sustinere debuit! Quasi dimidium per saeculum res ita perdurarunt! Tandem ob constantiam et prudentiam Callisti II, Summi Pontificis, factum est, ut ipse pacem et concordiam cum imperatore Henrico V componeret et foedus de investitura cum ipso iniret.

Antea plura negotia pertractanda, et innumerae difficultates superandae erant; at desiderium pacis, quod animos omnium occupaverat, tandem omnia vicit! Mense Septembri anni MCXXII celebratus erat generalis conventus Wormatiae in Germania,² in quo conclusum est celebre illud «concordatum», in Historia ecclesiastica notum sub nomine *Pacti Callistini*. Vi illius foederis Henricus imperator dimisit omnem investituram per annulum et baculum, et concessit omnibus ecclesias sui regni et imperii canonicam praelatorum electionem et liberam consecrationem; insuper promisit Romanae Ecclesiae adiutorium, eiusque et omnium aliarum ecclesiarum et principum et aliorum tam clericorum quam laicorum restitutionem bonorum, quae in illa pugna amissa fuisse. Ex altera parte Summus Pontifex Callistus concessit, ut electiones episcoporum et abbatum Teutonici regni praesente rege fierent, absque simonia et aliqua vi, et si qua inter partes discordia emersisset, rex, metropolitani et comprovincialium consilio vel iudicio, seniori parti assensum et auxilium praebaret; electus autem

¹ «Antipapae» hac pugna durante erant: Guibertus, archiep. Ravennat. Clemens III, 1080-1100; Theodoricus, episcop. S. Sabinae, 1100; Albertus, episcopus Sabinen. Meginulfus Silvester IV, 1105; Mauritius Burdinus, archiep. Bracar. Gregorius VIII, 1118.

² HEFELE, o. c., 371 sq.

regalia per sceptrum a rege reciperet et quidem in Germania antea, in Burgundia vero ac Italia post consecrationem.¹

Hoc foedere ergo impositus finis est immani illi pugnae contra investituram, in qua Ecclesia tot aerumnas sustinere debuit, ut sibi libertatem vindicaret. Concordatum Wormatiense suum influxum etiam in alia regna exercuit, novumque milliarium lapidem in Historia ecclesiastica signavit

**

Pactum Callistinum fuit igitur eventus maximi momenti. Pace composita et foedere amicitiae inito inter Ecclesiam et Imperium, magna bona pro utraque parte speranda erant. Quare Callistus II ad maiorem firmitatem illi foederi tribuendam, generale concilium, quod iam in votis multorum erat, indixit.² In eo concilio oecumenico Concordatum Wormatiense confirmandum erat, simulque alia negotia ecclesiastica erant disceptanda. Concilium celebrandum erat Romae in ecclesia lateranensi, et quidem anno proxime venturo MCXXIII. Sic ergo, post duo saecula et dimidium, denuo concilium oecumenicum convocatum est; at in eo episcopi orientales partem non erant habituri, quia iam per schisma orientale a pseudopatriarcha Photio saeculo IX incepsum et per Michaëlem Caeruleum saeculo XI consummatum, ab ecclesia catholica omnino desciverant.

Statuto tempore plus quam tercenti episcopi Romam convenerunt; multi pariter abbates numerum synodalium auxerunt; etiam legati Henrici V imperatoris aderant.³

¹ Raccolta di concordati in materie ecclesiastiche tra la S. Sede e le Autorità civili, Roma 1919, p. 18-19.

² Solius Summi Pontificis auctoritate hoc concilium generale convocatum est; in convocatione praecedentium etiam imperatores partem habuerunt.

³ Iuxta quosdam aderant 997 episcopi et abbates, iuxta alios 500 episcopi. HEFELE, o. c. 379.

electos». In coemiterio vero Domitillae, defuncti cuiusdam anima, personae ad instar, cernitur inter duas oves, itemque cum apostolis Petro et Paulo, dum viride aulaeum seu velamen paradisum fingit. Neque huiusmodi figura unica est; immo in coemeterio quod Balbinæ nonnulli vocant, imagines praebentur nominibus instructae, quae certam ipsius picturae proferunt significationem. Etenim apud orantem est nomen quoddam, nunc mutilum, in syllabus TOCIAM desinens, et iuxta duos sanctos sunt nomina PETRVS-PAVLUS.¹

Interdum ipsi Apostoli volumen manus gerentes efficti sunt, ut et Christus antiquius apparuit. Quoties autem Christus cum volumine explicato loquens conspicitur, de lege divina in volumine descripta disserens intelligi debet. Quum autem Dominus Petro volumen porrigenus inducitur - idque fit in monumentis omnis generis, - ipsum volumen ornatum est verbis: « Lex Domini »; aliquando etiam huiusmodi repraesentationes hac designantur formula: « Dominus legem dat ».²

Alias, in coemeterio « ad duos lauros », Petrus apostolus sedens appetet, dum legis volumen legit; quae quidem imago magni momenti est, quum apostoli illa figura Christi figuræ eodem more sedentis atque legentis opposita est. Scilicet Petrus ibi quodammodo cum Christo comparatur; quod quantum cum Apostolorum Principis « praerogativis » concordet nemo est qui non videat.

Sed Christi imago aliquando et simul cum Apostolis appetet, inter quos etiam Paulus conspicitur; is interdum, sicut Petrus, aut ad Christi latus, aut peculiari sedet loco.

In coemeterio autem Commodillæ, Paulus apostolus effectus est plura vol-

mina Christo in throno sedenti ipse offerens, quae quidem volumina epistolas ipsius apostoli potissime commemorant. Ceterum, in anaglyptis sarcophagorum aliisque monumentis, non semel sacerdos ostenditur sinistra manu volumen tenens, dum dextera aquam baptismatis capiti catechumeni infundit; immo in quadam sarcophago Romæ, apud thermarum Diocletiani museum, asservato, sacerdos volumen super catechumeni capite explicatum tenet. Hic vero non quidem lex Domini volumine indicatur aperto, sed formula fidei, idest Symbolum, quod, iuxta vetustissimas liturgias, recitari debebat quum baptismatis praeviae interrogations fierent.¹

* * *

Denique, post pacem Ecclesiae donatam, quum Sancti in gloria iuxta Christum in coemeterialibus picturis effecti sunt, imprimis Petri et Pauli figura tum quoque refusit. Omnium pulcherrima harum representationum in coemeterio SS. Petri et Marcellini exstat, in qua tamen, propter artificis imperitiam, in duas compositio divisa est partes, quae in unica fronte et in eadem linea effungi debebant. Scilicet Christus amboque Apostolorum principes in superiori depictingi sunt spatio; sancti autem ceteri, qui gloriam Christi participare intelligendi sunt, inferiorem parietis locum, iuxta tamen alteram eamque symbolicam Redemptoris imaginem, tenent. Apostoli autem - Petrus ad sinistram, Paulus ad dexteram - in throno sedenti videntur acclamare Christo, qui librum laeva manu tenens explicatum, dextera oratoris ad instar innuit. Eius caput nimbo circumdatur, in quo crux

monogrammatica cum litteris apocalypticis A et O refuget. « Hac simplici formula - ait Wilpertus¹ - artifex sollempnem ac plures a Christo prolatam expressit sententiam: *Ego sum a et o; initium et finis.*² Tamquam throno Christi adsistentes Apostolorum principes electi sunt... Eorum vestimenta, sicut aliorum sanctorum vestes, tunica constant alba alboque pallio, quia quum fuerint martyres, *lavarent stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni*.³

Ut siem dicendi faciamus, aliam picturam commemorabimus, coemeterii Commodillæ, in qua Paulus apostolus Christo, et huc in throno sedenti, volumina suarum epistolarum praebet. Cum eo sanctus Felix obiicitur, coronam, quam martyrio consequutus fuerat, porrigenus. Figurae hæ a Magorum figuris nihil differunt, qui nato Redemptori munera offerunt.⁴ Notandum autem est nunquam in istiusmodi picturis Deum Patrem apparere, sed semper Christum, ad cuius maiestatis conspectum, adstantibus apostolis et martyribus, sanctorum animæ admittuntur. Sublimis ista maiestas throno significatur ac pedum scabello; atque divinitas haud raro crucifero indicatur nimbo, nempe quando etiam sanctorum capita sunt ipsa nimbis insignita; sed potissimum quum scabelli loco sphaera sive terraqueus globus effingitur, quae, ut Scriptura loquitur, *scabellum pedum eius est.*

X.

¹ Le pitture etc., textus p. 456.

² Apoc. I, 8; XXI, 6; XXII, 13.

³ Apoc. VII, 14.

⁴ Cfr. Nuovo Bull. di arch. crist. 1904, tab. V.

Duo sunt genera persecutorum, vituperantium scilicet et adulantium; sed plus persecutur lingua adulatori, quam manus consequentis.

S. AMBROS, *De officiis lib. I.*

RAYMUNDUS STRAUCH

In Hispania, quam citeriorem veteres appellabant Romani, regio est quondam Ausonie nomen sortita ut in Italia Beneventi plagae. Eius caput Ausa fuerat, quae Nebrisensi teste, quod undequaque circum vel acri hyeme tepidulis manet fontibus et Aquae Calidae et Vicus Aquarius appellata est; unde incolae eius Vicences.

Urbs sedet regina in media valle, amplissima ad ore aquæ potissimum semper uberrima, cui obsequentes mille villulae circumfusæ passim omnis generis victimæ frequenti commeatu suppeditant, quibus illa vicissim optime confectis botellis respondet, quorum fama apud extereras gentes haud equidem manet ignota.

Hanc itaque antiquitus non tam arma clararunt quam viri multi scientia atque virtute in exemplum insignes. Horum memoria interdum iubilans ac gestiens animo externis signis agitat iure triumphos.

Puer ego et prima addiscens litterarum rudimenta, septimo decurrente huius saeculi anno, nono tamen Kalendas Novembres, magni ibi in astra extolli laudibus videram celebrissimum illum P. Claret, reginae Elisabeth II Confessarium in ipsius centenaria nativitatis die quod, ipse quamvis Sallentino ortus oppido, longe pretiosissimam suaæ vitae partem Ausae egerit, ibidemque Congregationis Filiorum C. M. prima iecerit fundamenta.

Tribus post annis splendidiori adhuc ornaverat pompa quem genuerat ante saeculum filium præclarum Iacobum Balmensis. Eum nemo est eruditorum hominum qui ex eius scientificis litteris nesciat quando inter philosophos quidem ea tempestate veritatis catholicae strenue asserentes longe multum refusit.

Diebus tamen nostris Vicenses annales egregium quoque commemorant facinus, a cuius magnitudine nullus civis, minimeque scriptor, Ausonie carpens purissimas auræ sese alienum reputare valuit; scilicet ante diem XVI Kalendas Maias saeculi pro-

¹ Cfr. WILPERT, *Le pitture etc.*, tab. 152, 2.

² Cfr. WILPERT, *Ibid.*, textus p. 433. — DE ROSSI, *Bullettino di archeologia cristiana*, 1867, p. 5.

¹ Cfr. ACHELIS, *Die Canones Hippolyti*, p. 94, can. 19. — RIEDEL, *Die Kirchenrechtsquellen des Patriarchats Alexandrien*, pp. 210-212. — FUNK, *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, t. II, pagin. 97-119.

xime delapsi conspicuus ille huius civitatis Episcopus Raymundus Strauch, Hispani Episcopatus columen atque decus, dira morte pro iustitia confectus, e vivis caelestem migravit in patriam.

Praesuli tanto sedibus insidenti beatis utinam hoc humile meum etiam commodaret obsequium!

Is itaque proavorum stirpe Germanus, quod satis cognomen refert, Tarracone editus est parentibus summa praeditis pietate. Primis Barcinone litteris imbutus in insulam Maioricam venerat, ubi bene dicendi artem addisceret. Puber iam mitis animo etsi propositi tenax patrem non est sectatus, qui centurionis gradu iam dudum stipendium merebat, sed caelite afflatus numine Fratrum Minorum habitum postulavit et, tirocinio pulcherrime superato, totum se, complexantibus laete fratribus, tandem devovit.

Studiis maioribus ibidem peractis, philosophiae, theologiae atque iuris communi iudicio optimus lector evasit. Munera plura a Superioribus ei commissa omnibus plaudentibus semper obivit.

Ingenio haud mediocri a Deo donatus, nihil ab eius vastissima eruditione alienum putares. Quum aetatem ageret vegetiorem, vividisque mens eius coruscaret fulgoribus, rerum novarum patriam obtinuere tumultus. Infestis signis Napoleo Iberiam aggredi contenderat, quum Raymundus iniustissime illato bello sese ultro capellanum obtulit, qui utique Helvetiae legioni protinus fuit adscriptus. Ibi magna tribus annis perpessus, mirum quanto gregalibus militibus fuerit solatio, quamque multis saluti, non ex nostratis tantum, sed, notis ab eo pluribus europaeis linguis, ex impia diversarum gentium congerie, Napoleonis exercitum completere.

Pestifero morbo correptus, Maioricam iterum appulit, ubi tunc temporis primum quod per valetudinem licuit et calami gladiolum adstringere, et in commentarium iniquum preli licentiam cohibere, et christiane veritatis iura tueri, et hac de causa etiam mortis minas ex anonymis haud paucas accipere.

De verbis dehinc in suggestu inordinate prolatis falsissime insimulatus, et quod populares ipsemexcitaret tumultus, in vincula fuit coniectus, neque tamen inde catholicae Ecclesiae scriptis suis, Paulus alter, inservire destitit. At populo tamen in aethera eum extollente, eductum ex carcere, Ferdinandus VI qui extorris erat in thronum restitus Vicensem Episcopum, Apostolica approbante Sede, libenter designavit. Tanto eius officio nulla defuit ex parte et oves Bonus Pastor ab rapacibus lupis custodiendi nunquam sollicitam rationem non adhibuit. Interim inimici sese ab eo quoquo modo expedire moluntur, dum ipse martyrii palmam non immerito demum sperat assequuturum. Iterum seditionis crimine calumniosissime primum incusatur, dein propriis in aedibus recluditur, et paucis post diebus in Barcinoñis arcem adducitur, non vivus ad oves suas serius redditurus.

Astu maligno xvii Kal. Maias nuncius ei fuerat allatus factae copiae Tarraconem veniendi, ubi tandem aliquam tot laborum quietem haberet. Postridie ante lucem fatale mortis carpentum concendit parvi manupuli custodia cinctum. Processerat satis vehiculum, quum ad oppidum Regis Molinas adventum est, ibique cuncti simul frugale sumpsere ientaculum. Ovis ad occasionem iamiam properabat: attinguntur denique Valliranæ fines: manuballistarum strepitum audivisse simulant milites, et se quasi ad defensionem in praecinctum constituunt, dum iubetur Raymundus descendere carpento atque in semitam proximam tantillum secedere; quam ubi primum est ingressus, frequenti a tergo glande confossum, purissimam animam una cum fratre, qui ipsi famulabatur et ei comes iverat, ibi xvi Kal. Maias invictus depositus.

Merito igitur Pastorem tantum Ausa, saeculo recurrente ab eius arrepta martyrii palma, debitiss effert honoribus.

Vici, in Hispania.

E. IOVÉ.

Nihil ordinatum est, quod praecipitatur et properat.

SENEC., Epist. XL.

SPES VERGILIANA

Carmen Francisci Sofia Alessio Radicenensis in certamine poëtico Hoeufftiano anni MCMXXII magna laude ornatum.

Amplissimo Viro
PAULO ALBERA
Diocesis Miletensis Praesuli
De optimis Disciplinis
Bene merito.

Arce Palatina fulgebat Apollinis altum
Templum: Vergilius prope limina stabat, et
[Urbem,

Iam vergente die, spectabat luce nitentem.
Totaque de niveo florescit marmore Roma,
Aedes et turres circum simul atque theatra
Adsurgunt: procul effuso fluit agmine Thy-

[bris].
Contemplatur amans Vates Capitolia celsa,
Atque Forum, Sacramque Viam, summasque
[Carinas];

Et simul antiquae meminit virtutis et artis.
Multaque tunc animo secum meditatur, et
[infit:

«Salve, bellipotens rerum pulcherrima Roma!
Orbis Terrarum Tibi Numina sancta dedere
Imperium: Phoebus maius nihil aspicit Urbe.
Hic humiles struxere casas in collibus altis
Pastores olim, stipulisque mapalia siccis.
At Faunus coluit lucos et saxa Palati:
Olli parva fuit filicum casa tecta maniplis,
Atque canes gemini stabant in limine solae
Excubiae: silvam resonabat fistula blanda,
Ac sacra saepe Deo pendebat in arbore
[summa].

Mane dabat passer, saliens per culmina, can-
[tus],

Et circum volitans casulas lustrabat hirundo.
Pascebantque vagae muscosa Palatia vaccae,
Et simul implebant vallem balatibus agni.
Per noctem gemitu resonabant antra luporum,
Atque gregi metuens claudebat ovilia pastor.
Mane novo solus Faunus per opaca locorum
Errabat, foliis stridentibus, atque canebat.

Quaque patet regio Velabri parvulus ibat
Linter, et intorti remi vada flava secabant.
Ruderibus stabant Capitolii saxa rubisque
Obsita: corruerant arces ibi tempore victae.
Deinde Palatino iam nobile Pallanteum
Surrexit: fuit hic Evandri Regia quondam.
Tum Rex Arcadius degebat paupere tecto,
Atque canes aderant comites, armentaque
[circum].

Has oras profugae ratibus petiere per undas
Troianæ gentes: Evandri tecta subibat
Aeneas supplex, ramumque ferebat olivæ.
Moxque duces simul in foedus coière sodales.
Quis pro Te primus subiit, pulcherrima Roma,
Mortem? Procubuit confectus vulnere Pallas,
Ac fuit arbuteis virgis et vimine querno
Illi compositus lectus, comitesque fuere
Mille viri reduci: resonabat Regia luctu:
Heu! quantos genitor tulit imo corde dolores!
Denique vere novo campis et collibus ignes
Fulserunt, claramque dabant incendia lucem:
Pastores stipulas, congestaque caespite tecta
Undique cooperunt crepitantibus urere flam-
[mis],

Et mutare novis inculta mapalia muris.
Omnes tunc hilares, aquila volitante cane-
[bant]:

Romulus aeternum mansuram condidit Ur-
[bem].

Insignem pietate Virum, durosque labores,
Ac priscos cecini populos et fortia facta.
Iamque opus exegi Tibi, Roma, perennius
[aere];

Mox Asiae claras, (utinam mihi vita supersit),
Urbes, atque simul Graiorum moenia visam:
Et monumenta libens et maesta sepulcrum
[debo]:
Scilicet historias veteres meminisse iuvabit.

Thracia me, Strophades, sinus Actius, Argos,
[Athenae,
Creta, Iovis magni tellus, Troiaeque ruinae
Accipiant, gelidis placeant in vallibus amnes.
O utinam sospes redeam, patriosque penates
Visere tum liceat: referam tibi, Mantua, pal-
[mas,
Ac viridi statuam campo, prope flumina, tem-
[plum.

In medio stabit Pario de marmore Caesar;
At longo rapidas agitabo calle quadrigas
Victor, et usque genu venerabor Numina flexo:
Romanos auro faciam fulgente triumphos ».

Sic fatus, nemus ingreditur, maestusque

[per umbras
Errat, et areolas lustrat, tenuesque corollas.
Mox ad fontis aquas consedit pallidus, atque
Iam subeunt animo resonantia rura paterna,
Flumina, pastores, candardi corpore cyeni,
Cantus, et tenerae dulces Amaryllidis ignes:
Agrestes patrio pulsos reminiscitur agro.
Plotius et Varius succedunt mollibus umbris,
Ac laeti: « Salve, clamant, dulcissime rerum ».
Tum Maro surgit amans, amplexaturque so-

[dales:
« Quid maeres – inquit Varius – sub tegmine

[solus? »
« Non recte valeo » respondet Publius « atque
Iam memini gratus quae tecum tempora degi;
Syronis nos allexit sapientia quondam:
Ire mihi video tecum per opaca locorum:
Una nos ferimus spatiis, audimus eundem
Sermonem; iuvit rerum primordia nosse.
Nos simul imbuti praecaptis nocte redimus :
At quandoque, Vari, molli consedimus herba;
Tu mihi versiculos dulces recitare solebas,
Ipse Tibi: dedimus solatia blanda vicissim.
Sed post hac rerum series iam longa sodales
Abduxit variae nostros in munia vitae:
Hic rostris populum tenet ore disertus hian-

[tem,
Ille quidem degit trepidus per tela, per ho-
[stes:
Florea rura placent nobis, dulcesque Camoe-
[nae,
Et rigui fontes, et laeto gramine rivi,

Nunc menti rerum discrimina multa recur-
[runt:
Invito patriam depulsus corde reliqui,
Ac me Syronis profugum bona villula tandem
Excepit: mox grata Deus dedit otia nobis ».
Tum Varius ridens: « Meministin' Iudicra,
[Publi,
Villula Cocceii quae nobis praebuit olim?
Qui comites! qui complexus! o gaudia quanta!
O quam iucunde coenam produximus illam!
Narravit lepido iam noster Horatius ore
Sarmenti securae lites, Messique Cicirri ».
Mox Maro: « Felices satis olim lusimus – in-
[quit –
Nunc tristes subeunt morbi, curaeque sequa-
[ces,
Et dolor: heu! quam nostra brevi dilabitur
[aetas!
Nos iter immensum confecimus, atque subi-
[mus
Ostia, nos tandem legimus simul humida vela.
Ipse ducem Phrygium cecini, Lavinaque regna,
Nec tamen est mihi perfectum sublime poëma.
Emendare velim iam nunc opus, atque libenter
Visere Graiorum terras accingar, et urbes:
Extremum tu, Musa, mihi concede laborem.
Post varios casus, post tot discrimina rerum,
Dent mihi iam Superi placide requiescere
[posse:
Ipse petam dulcem Patriam, viridesque re-
[cessus.
At mihi tum liceat rerum cognoscere causas,
Natura deque simul mores: cur luna laboret,
Ac sol deficiat, qua vi maris alta tumescant
Aequora, cur properent brumali tempore soles,
Aestivas vel quae noctes mora longa retardet.
Unde salo superent incerto flamme venti,
Terrarum vel cur subito tremor occupet or-
[bem.
At iuvat aeternum verum me nosse, sodales.
Scilicet ipse Deus certa ratione modoque
Cuncta regit; terras et Spiritus afflat, et astra.
Nos homines sumus, et caelesti semine nati.
At peccant animae, quas noxia corpora tar-
[dant:
Vivimus heu! miseri tenebroso carcere clausi

O utinam fiam tenebris et carcere liber,
Sideribusque mihi liceat, caeloque potiri!
Noscere tum potero simul exemplaria rerum,
Atque frui puris radiis, numerisque canoris.
O utinam redeant Saturnia saecula nobis,
Et Pax alma, ferens oleam, iam regnet in oris!»
Tucca: « Manent, – inquit, – sceleris vestigia
[nostris
Plurima: nos saevi iam desolavimus Urbem
Civili rabie: fratres lugemus ademptos:
Nonduni composuit gladios Romanus in orbe».
« At componet, – ait Maro, – nunc sat Roma
[triumphat.
Nos rerum domini iam debellavimus hostes.
Ecce Scytha metuunt aquilas, et Medus et
[Indus,
Albanasque timet Tigris, Nilusque secures.
Iamque Fides, et Pax, et Honor, Pudor atque
[Latinis
Et Virtus redeunt, et pleno Copia cornu.
Iam Pietas antiqua nitet, renovantur et ipsi
Mores: nunc Itali coëant in foedus amici,
Iuraque subiectum det victrix Roma per
[orbem.
Saeclorumque novam seriem Cumaea Sibylla
Praedixit, genus atque novum portendit aru-
[spex
Augustus: gentes exspectant regna serena.
Iampridem cecini sublimi saecula cantu
Aurea: tum vero, caelo defixus, et astris,
Infantis mihi vagitus audire videbar.
Iam veniat nova progenies ex aethere summo ».
Plotius: « In tenebris, Publi, nos vivimus, –
[inquit, –
Divinus nobis opus est dux, sive magister.
At, si quis nunc in terris Deus almus adesset,
Cum Virtute simul Pietas antiqua rediret ».
« Non pudor est, – inquit Varius, – mihi vera
[fateri.
Eloquar: ipse foro vagor, otior, utor amicis
Iudeis, qui saepe vagi mercantur in Urbe.
Unum mente quidem Numen venerantur,
[amantque
Illi: quin etiam perhibent iam tempus adesse,
Quo Rex nascatur mundi de Virgine sancta.
Principis exspectant adventum saecula nostra ».
Vergilius miratus: « Ain tu? Non ego frustra
Olim iam cecini nova saecula carmine blando,
Non frustra quondam sapiens effata Sibylla
[est! ».
Tum Varius gravitor: « Iudei carmina dicunt
Quae iam fatidici Vates fudere per annos.
Illic, unde parant homines opobalsama nostri.
Nempe canunt: Pariet puerum Sanctissima
[Virgo;

Ille quidem mirandus erit, fortissimus heros,
Et pacis Princeps, aevi Pater atque futuri:
Omnes perpetua solvet formidine terras.
Iamque Deum vitam accipiet, sceptrumque
[tenebit,
Atque reget patriis placidum virtutibus orbem.
Purpureisque rosis florescit terra benigna:
Non rubus asper erit, nec mox urtica subbibit;
At surget redolens abies, myrtusque virebit.
Rosida mella fluent: vituli simul atque leones
Pascentur pratis; agni catulique luporum
Convenient, simul et requiescent pardus et
[haedus.
Occidet omne malum: simul aurea saecula
[surgent ».
Conticuit Varius; coepit sperare salutem
Vergilius tandem; gaudet, circumspicit, atque:
« Ecce mihi, – clamat, – florescit denique
[tellus,
Ac simul arva nitent, et pendet sentibus uva.
Ipsae iam durae quercus dant roscida mella:
Assyrium nascens opobalsama spirat amo-
[mum.
Iamque dies aderit, cum ferrea desinet aetas,
Ac nova progenies caelo descendet ab alto.
Affulget mihi spes: video discedere caelum,
Et nutare simul convexo pondere mundum.
Adveniat divus puer e regionibus altis.
O nimium felix, mecum si vita supersit,
Ut possim dignis celebrare nitentia facta
Laudibus! At nisi iam possum producere
[vitam,
Sume, Vari, citharam tu, cantus ede latinos,
Atque canas Fidei reditus et Pacis, et almam
Romam, quae Regina dabit sua iura per orbem.
Iustitiam, moresque probos, atque otia dia,
Ornatumque genus spero virtutibus Ipse:

Romanae magis atque magis res crescere per-
ficiantur.

At maris Aegei mihi nunc est aequor arandum:
Vos facilem cursum, caelumque orate sere-

[num;

Este mei memores, dulcesque valete sodales ». Conticuit Vates: fuscis circumvolat alis Iam nox, et colles collustrat lumine luna. Ecce vident animo taciti per caerulea caeli Aureolas species, sidusque micare coruscum. Plotius et Varius simul amplectuntur amicum, Maerentesque pio tandem dant oscula Vati. Anxia tum dicit suspiria Publius, atque Flentibus illacrimans discedit maestus amicis.

ANNALES

Germaniam inter et Galliam discrimen.

Ad solvendum Germaniam inter et Galliam discrimen illud, diuturnum iam nimis, cuius eventus in superioribus mensbris recensionibus nostris persequuti sumus, novas rogationes Germani attulere de solvendis debitibus suis per pecunias mutuo aliunde accipendas et a Germanica oeconomia protegendas. Quod si novae in hisce propositis exequendis dissensiones oriturae essent, eae per arbitralem omnium nationum coetum definiri deberent. Omnium rerum vero caput, redditus ad statum quo ante Germanici territorii factam a Gallis occupationem. Favorabilem vero exitum harum propositionum Germani minime obtinuere, quum Gallia protestata esset Ruhris provinciam pignus, e contra, esse debere, quod bonam Germanorum fidem demonstraret: iuxta debita soluta occupationem paullatim diminutum iri.

Hisce positis, non mirum si Germani in clarigationibus, Galli tum in cohibitio-

nibus suis acrius persistenter intum ad novas occupationes, una etiam cum Belgicis, processerint, Manheim praesertim, Limburgi, et Cekoven.

Huiusmodi rerum statu abusa denique est « Communistarum » secta, quae patriae a vinculis omnibus liberandae sub specie, tumultus seditionesque excitavit, quas per vim cohibere oportuit.

**

Lausanensis conventus.

Lausanensis conventus in arduo opere suo pacis cum Turcis componendae, non nullos, ex adverso, fructus obtinuit. Quae-
stio illa de exterorum civium regimine in Turcarum imperio, ad iuris consultorum manipulum delegata est, qui eam per iustitiam solvat. Compositio prope in omnibus facta est de artium libera professione, de immigratione, de scholis aliisque institutis caritatem erga egenos et aegrotos exercentibus exterisque a gentibus conditis; de publicis Othomanici imperii debitis. Difficilis actum est de damnorum refectione, quam Turcae a Grecis repe-
bant, qui vicissim eadem iura contra ipsum Turcarum imperium affectabant. Conven-
tio hisce terminis definita est: recognitis in iure Turcarum postulatis, Turcae in facto refectionem ipsam nunquam exigere praesument. Constituti identidem sunt fines Graecos inter atque Turcas in regione Karagasc, et pactio firmata est de mutua navium restitutione, quae, post inducias Mudros initas, hinc inde sequestro sunt positae.

Dum haec tanto labore Lausanae fiunt, in ipsa civitate proditorie per manubalistae ictus interimitur Valslavus Worowski, ex Russica legatione, quae cum illuc venisset, vocata ad fretorum quaestione cum vicinis populis dirimendam, inibi tamen manserat, quamvis nullam amplius in legatorum conventum admis-

sionem haberet. Percussor fuit Conradi quidam, qui hoc crimine fassus est sese voluisse vindictam sumere persecutio-
num, quas a crudelibus illis « bolscevi-
cis » sua familia fuerat perpessa.

**

Regales hospites Romae.

A die vii superioris mens. Maii per hebdomadam Roma gestiens hospitio accep-
pit Anglorum regem et reginam, qui et Pium XI Summum Pontificem sollemniter visitarunt.

**

Ex aedibus Vaticanis.

Sed peculiari mentione dignum non id tantum in aedibus Vaticanis per hunc mensem Maium contigit. Die enim x beato-
rum honores decreti sunt Michaëli Garicoits, conditori et moderatori primo Congregationis presbyterorum SS. Cordis Iesu ex oppido Bétharram, vita functo die xiv mens. Maii MDCCCLXIII, et, insequentie die xiii, celeberrimo illi Cardinali Roberto Bellarmino, cuius vita sanctissima cum caelesti commutata a Deo fuerat die xvii mens. Septembribus MDCXXI.

Denique die xxiii habitum est sacrum Consistorium, in quo Supremus Christiani orbis Pastor allocutionem habuit doctrinae et caritatis plenam, quam inferiorius ex parte summis capitibus, partim ad verbum referimus.

Kalendis Iuniis MCMXXIII.

POPULICOLA.

*Regat disciplinae rigor mansuetudinem et man-
suetudo ornnet rigorem, et sic alterum commendetur
ab altero, ut nec rigor sit rigidus, nec mansuetudo
dissoluta.*

S. REG., *Moral.*, XIX.

Oblivisci eorum, quae quis foede egit, bonorum est; reminisci autem malorum.

Cic., *Topic.*, III.

ROMA SACRA

Ss̄mi Dñi N. Pii PP. XI allocutio habita in Consistorio diei XXIII mensis Maii MCMXXIII.

Die xxiii elapsi mens. Maii in aedibus Vaticanis, quum Sacrum Consistorium haberetur, in quo ad Purpuratorum Patrum Senatum eveni-
ti sunt Ioannes Baptista Nasalli Rocca, Bononiensium Archiepiscopus, et Aloisius Sincero, S. Consistorialis Congregationis Assessor, SS. D. N. Pius PP. XI allocutionem de more habuit, in qua quum ea commemorasset quae recens periucunda Christiano orbi acciderunt, ut et Sanctissimae Eucharistiae honores mirifica magnificentia ubique terrarum tributi, et praeclera singularis fidei et pietatis erga Romanum Pontificem testimonia post Encyclicas primas litteras a se datas, atque praecipue in iis institutis operibusque exercitatio, quae « Actionis catholicae » appellatio complectitur; et sollempne illud propositum ut per proximum annum sanctum quaecumque catholicarum Missionum naturam ac vim, loca, res atque incrementa inlustrant, ea omnia in Vaticano publice ad spectandum exhibeantur, ex quo certum habetur fore ut maximum sanctissimumque omnium catholicorum operum, quale est « Opus Missionum » plurimum accipiat adiumenti; facere Pater sanctissimus non potuit quin ea quoque multa revocaret, quae sollicitudinum anxiaeque curae paterno animo causae facta fuerint.

Etenim – ait Pontifex – in proximis Europea Asiaeque plagiis Orientalibus, ubi Christiani nominis cum sanctissima monumenta exstant, tum maxima negotia vertuntur, horrida usque tempestas insidet, iisdem populis regionibusque incredibilis molestias calamitatesque continuans, summo cum detimento non Religionis tantum sed, ipsius etiam cultus civilis et humanitatis. Supervacaneum est quidem hic profiteri, Nos quemadmodum semper pro viribus et tutati sumus et tuebimur Catho-

licorum in Loca Sancta iura, quae cum aperi-
tissima multoque ceteris potiora sunt, tum
nulli unquam obnoxia praescriptioni, ita tot
tantisque earum gentium necessitatibus opem
pro facultate Nostra omni studio afferre per-
genuis. Atque utinam omnibus patria extor-
ribus puerisque, altero vel utroque parente
orbatis, tutum perfugium et salutis praesidium
praebendi copia suppeteret, quod quidem
multis iam - quamvis paucis profecto in tanta
multitudine - praebuimus, adiuvante Nos pio-
rum liberalitate, quos libet in hac maiestate
loci cum grati animi significatione com-
memorare.

Accedit ut ne ipsa quidem multis gravibusque malis vacet Europa, quum et in conti-
nenti et magnis in insulis nationes olim floren-
tissimae eaedemque civilis cultus magistrae,
per interneciva bella maximis illatis acceptis-
que detrimentis, conterantur, non sine pre-
senti vel graviorum damnorum periculo, quae
in universam Europam atque ideo in omne
hominum genus incumbant. Quod quanto
Nobis sit dolori verbis assequi non possumus,
cum erga omnes qui utrinque dimicant, pater-
num geramus animum et experiamur. Nam
sive politicae libertatis vel opinione vel studio
inter se populi dissident, sive pactorum inter-
pretatione aut iurium officiorumque ex pactis
manantium aestimatione discrepant; sive in
domo paterna sint semper versati, sive recenti
aut veteri memoria eam deseruerint; universi
omnes, filii sunt communis patris, qui dum
domestico convivio cum praesentibus accum-
bit, exspectat cum desiderio reduces eos qui
absunt; omnes enimvero sunt ex eodem ovili
oves et agni, quo sine ulla temporis inter-
missione idem divinus Pastor amanter appellat.

Nobis autem - perrexit - magna cum solli-
citidine in dimicantium turbam intuentibus,
filii undique occurrunt, optimi quidem atque
huic Apostolicae Sedi, alii aliis de causis, caris-
simi: vel ex *Insula Sanctorum*, vel ex *Ange-
lorum Insula*, vel ex natione *Ecclesiae primo
genita*, vel ex illa Germania catholica, quae
lendum ab Ecclesia Romana discidium,

ab hinc quattuor saeculi factum, studio tam
aci, tamque solida et apta vitae christiana disciplina, in medio ipso furore belli compen-
savit, atque etiam in praesenti discrimine compen-
sasat.

Neque Nos latet quam inde iacturam acci-
piant omnia quae ad christianum nomen vel
confirmandum vel provehendum sapienter
filii illi Nostri instituerant, eo Nobis cariores
quo gravioribus calamitatibus premuntur. Quo
autem maeroe Nos tantarum acerbitatum
molem continuationemque prosequamur vix
opus est dicere.

Fecimus omnino - testis est Deus - ad hanc
miseriarum immensitatem vel tollendam vel
certe levandam, quantum pro Nostra et facul-
tate et auctoritate potuimus; idque facere
non desistemus, quoad aliqua affulgeat spes,
pacem saltem filii inter se digladiantibus
praedicando, pacem inculcando, pacem inqui-
mus illam, quam etiam nunc ex intimis viscer-
ibus invocamus. Illud tamen in Nobis est,
eritque perpetuo, ut *Deum pacis* implore-
mus, qui pacem restituat firmetque suam in
omnium animis, iustitiae caritatisque eis sensu-
sus iniciens, eosque ad amicitiae consensio-
nes inclinans; id quod Nos omni animi studio
et in praesens precamur et posthac precaturi
sumus.

Iam tristiora multo ac luctuosiora a Russi-
aciis regionibus exstiterunt. Haec tamen,
utpote omnibus cognita et ubique per ephemerides
quam latissime pervulgata, hinc per-
sequi singillatim nil attinet; unum silentio
praeterire non possumus. Dum enim illuc
missi, a rei catholicae moderatore, praecla-
rissimi viri, iisque propter patientiam solle-
tiq[ue] suam omnium admiratione et lau-
dibus digni, afflictos et prope fame enectos
e magna illa natione populos benefactis cumu-
lant, ex ea nempe largitate quam Nobis sub-
sidia suppeditaverant et impense a Nobis
invocata et a catholicis totius orbis abunde
constanterque collata; ecce insignes catholicae
religionis antistites et ministri in vincula
coniici, quaestionibus urgeri, ad diuturnam

arctamque custodiam damnari, eorumque unus
crudelissime necari. Eos h[ic] honoris causa
nominamus: Ioannem Baptis[t]am Cieplak, Ar-
chiepiscopum Achridanensem, atque ipsius
socios sacerdotes Leonidam Fedorow, Con-
stantinum Budkiewicz, Stanislaus Eismont,
Eduardum Junewicz, Lucianum Hwiecko,
Paulum Hodniewicz, Antonium Wasilewsky,
Petrum Janukiewicz, Theophilum Matulanis,
Ioannem Trojgo, Dominicum Iwanow, Franci-
scum Rutkowsky, Augustinum Pronsketis,
Antonium Malecki, unaque pium adolescen-
tem, Iacobum Sciarnas.

Haec vero admissa sunt omnia Nobis pri-
mum insciis, deinde nec consultis, nec auditis,
quum Nos id unum postularemus, ut qui
subditi sacrae Nostrae auctoritati essent, No-
stro iidem permitterentur iudicio, additis lit-
teris quae ipsorum culpam, si qua esset, demon-
strarent; itemque sancte sponderemus eorum
Nos causam pro iustitiae merito iudicatu-
ros. Quod vero est multo deterius - si vera sunt
ea, quae perhibentur - ministri religionis eius,
quae tam egregie de populo russiaco mereret-
ur, vinculis et capite damnati sunt multis mani-
festisque invidiae contemplationisque significa-
tionibus erga sanctam ipsam divinamque
religionem, quam illi quidem tuendam suscep-
terant, cuiusque et praecepta servare et iura
propugnare se quovis pretio profiterentur.

Quidquid autem habeant momenti ac pon-
deris aliae criminaciones Archiepiscopo Cie-
plak eiusque *passionis sociis*, praesertim sacer-
doti Budkiewicz, qui glande mortifera percus-
sus interiit, dolores quidem, quos fortissimo-
rum filiorum causa suscepimus ac toleramus,
mirifice consolatur tum gloria quae inde in
religionem nostram Deumque ipsum redundat,
tum spes illa certissima qua sustentamur,
fore ut condemnationes ipsae, iudicia, poenae
ac sanguis in primis plurimorum fiant optimorumque catholicorum senina, quemadmodum
sub ipsa Ecclesiae primordia *senen christianorum* exstiterunt.

Quae quidem spes Nobis maior est de iis.
qui Nostrorum et fratrum et filiorum damna-

tiones poenasque participant, quos ipsos, etsi
a Nostra communione remotos, tamen in Iesu
Christi caritate atque in optatissima Oviliis uni-
tate diligimus; quosque propterea a prioribus
illis minime volumus esse seiunctos, omnibus
aeque invocantes illa humanitatis officia, quae
omnium excultarum gentium in votis sunt.

Atque haec quidem omnia, qualiacumque
acciderunt, nihil opus est adiungere nunquam
fore ut retardent opera illa omnia misericordiae
ac beneficentiae plena, dudum inchoata,
necdum per tot solidos menses intermissa, in
solatium tot ac tantarum miseriarum. Nam
perseverabimus equidem usquedem et neces-
sitatis illinc, et hinc facultas adfuerit, illius
apostolicae vocis memores: *Noli vinci a malo,
sed vince in bono malum*. Quod etiam erit
argumento quantopere Nos quidem pacem
omnibus servatam velimus, salvis videlicet
iuribus, quae ipsis tenuioribus hominibus
debentur, parvulis, infirmis, afflictis, maxi-
meque iis qui propter iustitiam ac veritatem
patiuntur; salvis item ante omnia, in bonum
quoque ipsius civilis hominum societatis, iuri-
bus Ecclesiae catholicae, quae una est apud
homines, Dei mandato ac iussu, iustitiae veri-
tatisque vindicta ac magistra, utpote quae in-
corruptibilis doctrinae ac sanguinis Dei Re-
demtoris sit in aeternum conservatrix.

Horum autem iurium incolumitas semper
erit Nobis sacrosancta lex, quamvis exoptemus,
pacem et habere et conciliare cum omnibus;
quamvis etiam parati simus, quoad fas sit,
ea concedere omnia, quibus et meliores Ec-
clesia ubique vivendi rationes assequatur, et
simil animorum concordia reconcilietur.

Sed iam, ut ad laetitiae solatiique causas
redeamus, in haec Nostra pacis vota et con-
silia singulari quadam fiducia patrocinium
imploramus eorum venerabilium Dei ser-
vorum, quibus divino munere titulum et hono-
res beatorum caelitum nuper decrevimus: Bea-
tae Theresiae a Iesu Infante, B. Michaëlis
Garicoits, ac B. Roberti Bellarmini; de qui-
bus illud usurpare placet Ambrosii nostri:
Tales ambio defensores ...

VACUI TEMPORIS HORA

Dum vivimus nova quotidie discimus! Usque adhuc sciebamus immoderatae carnis ingestioni nonnullos morbos deberi, podagram, arteriosclerosin, diabeten, ipsaque carcinomata; experimenta recens acta certò certius heu! insuper pateficerunt, carnem progressivum venenum constituere, cuius abusus, ex animali albume, ad sanguinis corruptionem, demeniam, ad horrendam mortem usque adducit. Quamquam has lacrimas rerum sunt quae temperent, legumina; quinimo, haec moderantur iuvantque hominum ingenia, ipsamque indolem, ecastor, efformare valent.

Placentne vobis tuberosa solana? Profecto mentis tranquillitatem diligitis. Ea enim cogitationum et rationis aequilibritatem summopere fovent appetitusque restinguunt.

Biliosis, iracundis, atque tristibus cuncta sumenda frequenter est.

Militibus spinachia comparentur; quippe qui ambitionem, acrem animum vimque voluntatis suscitent.

Oxalis ad trepidationem, tristitiam moerorem impellit; asperos parit incubones, atque somnia obturbata.

Ex adverso virides faseoli somnia lignunt blanda, amoena; cogitata nutrunt, pariterque bonos animi sensus, aestheticumque gustum. Faseolus namque optimus est nervorum reector, dittior, magisque roborans quam caro.

A pisis cave et brassicis; altera enim ad futilitatem, illecebras impingunt et neficia periculorum plena parere valent; alterae sui amorem, quam vulgo «egosismum» dicimus, excitant.

Sed ut **leguminum**, ita et **fructuum in hominum influxus** notantur. Tritum est illud: «Inimico persici mali cutem serves». Undenam hoc? Non aliunde profecto,

quod illius fruticis cortex perniciosissimus est: febrem, irritamentum, delirium parit.

Fici, contra, meditationem et prudentiam inducunt. Fraga urticariae favent. Nux valde nutrit; sed, ut oxalis, somnia perturbat, quae malus ex adverso conciliat. Pepo immaturas sententias generat...

Hic vero cerebrum meum anxii dubii malleo tunditur:

«An qui huiusmodi effata prodidit penitus ingluviem sibi explevit?...».

**

Itaque festinanter ad Bernerium meum redeo, qui venustam lepidamque scenam nobis offert **Canis sportulam domini fermentis**:

Quod sapient homines, quod sint virtutis [amantes,

Haud mirum est, usum nam rationis habent. At res mira, quod ostentent animalia quam-

[dam

Ingenii speciem, quae ratione carent. Hac autem virtute Canis praestantior exstat:

Scilicet humano proximus est cerebro. Retro canem famulus ducit, dum incedit,

[memendi

Causa, quas Domino praeparet inde dapes. Sportula mox dapibus replenda paratur ab ipso

Emptore; interea hanc arripit ore canis. Sustinet erecta cervice et providus illam:

Nam longa, et pendens, tangere posset [humum.

Callidus incendens hostili a fraude tuerit

Pondus, et hoc illuc lumina saepc movet. Si pueri, sociique canes si forte propinquent,

Tunc vigili raptum suspicione timet. Quosdam edit rauco latratus murmure, pleno

Scilicet ore, nequit vox resonare magis. Est fluviale animal, quod dictum est nomine

[Cancer:

Horum quamplures forte Minister emit. Hos vivos emptos, ut mos est, sportula claudit,

Queis repleta iterum, traditur illa cani. Hi pede multiplici paullatim tendere sursum

Incipiunt, tentant sic saliendo, fugam.

Protinus en alter qui ascenderat intus, it extra Descendens: canis hunc cautus abire videt.

Sportulam humi ponit, saliens arreptat eum- [stem

Dentibus: hinc vincitus intus ab ore reddit. Alter at interea egreditur, quem denuo sistit,

Arreptusque intro denuo proicitur. At res mira quidem: dum cancer clauditur [unus,

Quamplures abeunt, fitque fuga ista iocus. Frustaneo adstantes pueri canis ergo labori

Illidunt, clamant, fit magis ille furens. Impete dein facto, rabidus ruit unus in omnes

Dente alium, atque alium concutit, inde [necat.

Ergo imperfectis, quam sportula praeparat, [urnam

Praebet, et hanc tutus denuo dente capit. Plaudentem sequitur dominum, plauduntque

[vicissim

Gentes: sic dignus laude fit ille labor. Dat documenta canis, quis nobis expedit uti:

Ut nos erudit bellua quando sapit. Vincula sunt homini leges: sunt canceris [instar:

Hic timor hos claudit, nec ratio abire sinit. Interdum nimia quo libertate fruantur

Tentat homo, sensu sollicitante, fugam. Impedit hanc virtus bis, ter, quin saepe, sed [audax

Ille iterum atque iterum ad crimina prima [redit.

Mors tandem necat: heu! sero medicina pa-

[tratur;

Nam dum incautus abit, tunc malesanus [obit.

**

Locosa

Tuccius in sibi aequalem lacrimantem incidit ab eoque petit tanti doloris causam:

— Ih! ih! pater minatus est se calcibus me caesurum vix in eius conspecto fuero.

— Omnia haec? Quum eum advenientem videris, consider.

In quadam prato passerculorum grex gariens subsilit:

Tuccius: O vere infelium eorum misereor! Cavea enim indigent, quo noctu cubitum se recipient!

*

Aenigmata

I.

(vulgo *Rebus*)

aspera ***

aspera

aspera

II.

Candida, passa comas, liquidis emergit ab undis seu maris aut rivi lene strepentis aquae. Litera mutatur? Niveo de pumice manat, et saliens tenui flumine prata rigat.

Aenigmata in superiore fasciculo proposta his respondent: 1) *Venenum*; 2) *Flos*. IOSFOR.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI

ALAFRIDUS BARTOLI, *Ignotus Miles – Materia ignoti militis*. Carmina. – Florentiae, ex off. typ. Iuntina, MCMXXXIII.

TOMMASO MARIO PAVESE. *Eroi gloria d'Italia*. Discorsi. – Neapol., ex aedibus editricibus Rondinella e Loffredo, 1923. – Ven. lib. 3.

Prof. RICCARDO VACCARI. *L'Italiano e il Latino nelle tre prime classi del ginnasio*. Vol. primo per la 1^a classe (ven. lib. 6); Vol. secondo per la 2^a classe (ven. lib. 6); Vol. terzo per la 3^a classe (ven. lib. 4): – Mediolani, Romae, Neapoli edid. «Società Editrice Dante Alighieri di Albrighi, Segati e Comp.».

PLINIO PRATESI. *Romanticismo classico*. (Orazio, Epodo xv: A Neëra). – Florentiae, edid. officina typ. E. Ariani, 1922.

DOMENICO MASSÈ. *Quel ch' vale la vita* (Il problema della gioia). Augustae Taur. apud Comm. Ars Italica (Via Maria Vittoria, 42) – Ven. lib. 5.

AD FONTEM BELLAQUEI

4]

ACTIO DRAMMATICA I. B. FRANCESIA.

FAM. 1. Quid est?

FAM. 2. Quid? Ecce me!

FAM. 3. Tuus ego sum.

FAM. 4. Quid est?

(CALLISTUS et ISIDORUS, qui primi accurrebunt, e conclavi Pontificis exeunt nonnulla documenta p[re] manibus ferentes, atque ad Famulos conversi dicunt):

CALL. Hasce tu litteras affer Tabellario...

FAM. 1. Hasce vero?...

CALL. Ad epistolarum diribitorium.

FAM. 2. Quid hoc significat novum vocabulum?

CALL. Qui nempe epistolas acceptas diribit.

FAM. 2. Sed...

CALL. Non loquendo fac officium; tace!

FAM. 2. Vado! Vado! Ne irascaris! Ne punias!

(Dum haec ipsa rapidissime iubentur, hilari iterum vultu adparet PONTIFEX, qui voce paterna alloquitur).

SCENA III.

PIUS et ANTEDICTI.

PIUS. Ita vos, filii, festinantes cautius!

Sic omne fiat tute et cum prudentia...

(Omnes, facta Pontifici reverentia, alii alio dilabuntur, et Pontifex, obtinens medium locum, dum Callistus et Isidorus in postrema theatri porta auscultantes stabunt - Pontifex post breve silentium sic secum loquitur):

Deo nunc grates sunt agendae maximae,
Qui me superno visitavit numine.Mihi mox ostendit, luce vividissima,
Novam malorum, quae parantur, seriem,
Quo me modo geram, tricisque liberem,
Totam quae Ecclesiam ligant et oppri-

[munt!]

Deo sint grates! Martyris me laurea
Donent hostes, novisque sycophantiis
Cingant, adstantis Angeli consilio,
Omnes disperdam perfidias hostium,
Eroque sanctus, purus et periurio.
Agedum, Pie, sustulisti probra nimis,

Labores, pugnas, astutias asperas,
Cunctos vicisti, placido certamine,
Sentiens Virginis potens auxilium!
Praesens si cruciat, quid porro crasti-

[num?]

In somno multae larvae me terrificant,
In primis Caesarem Galliarum timeo.
Hic omnium malorum fons est unicus.
Et olim plures attulit laetitas
Cum nobis pulcre pactus est Concor-

[diam.]

Fulget sed usque tota spes in Virgine!
Quid? Tu, mater, Romam ducis me li-

[berum?]

Meum videbo Petrianum solium,
Novaque pace late nos gaudebimus?
Quid amplius? Triumphum Romae

[praeparas?]

Meis quid cerno oculis? Somnior an

[vigilo?]

Eam loquentem sensisse profiteor...
Virgo novo cultu venerari cupit
Per universum latis pro victoriis,
Et pro ferendis laetum testimonium.
Frequentes video viros adcurrere,
Et invocare Virginem unanimis,
Ut Christianorum validum Praesidium,
Hymnos devotos modulari conditos,
Sanctam Mariam pro devictis hostibus,
Meumque nomen celebre per saecula.
Est desiderium deliri pectoris,
Est libertatis somnium sollicitum,
An veri proximi triumphi nuncium?

(Voces longe populi exaudiuntur exclamantis:
« Vivat noster semper Imperator, ave! »
et buccinae militares quae extra sonant...
Pontifex et ceteri repentina Imperatoris
adventu commoti, huc illuc colloquentes
discurrunt).

(Ad proximum numerum).

¹ Pontifex, mirum in modum splendescit, ut qui caelestia considerat praesentia, et admirans loquitur.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Sponsor.

ROMAE. - TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS,